

Se vedlagte adresseliste

Deres ref

Vår ref
201100691-/MAL

Dato
10.03.2011

Høring av NOU 2010:13 Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren

Helse- og omsorgsdepartementet sender med dette på høring NOU 2010: 13 *Arbeid for helse. Sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren*. Rapporten er utarbeidet av et utvalg ledet av styreleder Kolbjørn Almlid, og ble overlevert departementet 14. desember 2010.

Departementet ber om høringsinstansenes syn på utvalgets vurderinger og forslag. Høringsinstansene bes om å vurdere og å foreslå hvordan de tiltakene som får tilslutning, best kan gjennomføres. Videre ber departementet høringsinstansene gi en begrunnelse for forslag som ikke støttes. Til slutt bes høringsinstansene vurdere forslag til eventuelle andre tiltak som bør iverksettes for å redusere sykefravær og utstøting fra helse- og omsorgssektoren.

1. Bakgrunn og mandat

Regjeringen varslet i St. meld. nr. 20 (2006-2007) at omfanget av, årsaker til og mulige virkemidler mot helsereelatert fravær og utstøting fra helse- og omsorgssektoren skulle utredes. En viktig begrunnelse for utredningsarbeidet var at helse- og omsorgssektoren både har høyt sykefravær og ligger høyt på overgang til andre helsereelaterte trykdeytelser.

Det er store helseforskjeller mellom utdannings-, yrkes- og inntektsgrupper i Norge. Forskjellene er markerte og gjennomgående for de fleste helsemål og sosioøkonomiske bakgrunnsfaktorer. St.meld. nr. 20 (2006-2007) legger derfor opp til en bred forståelse

av årsakene til helseforskjellene. Innsatsområdene i stortingsmeldingen omfatter inntekt, oppvekstvilkår, utdanning, arbeid, arbeidsmiljø, helseatferd og helsetjenester. Stortingsmeldingen slår også fast at problemet krever både befolkningsrettede og grupperettede løsninger. Arbeid og arbeidsmiljø er prioriterte innsatsområder. Det å ha arbeid er i seg selv en viktig helsefremmende og forebyggende faktor, blant annet fordi det øker den enkeltes materielle, kulturelle og sosiale ressurser. I tillegg er egenskaper ved arbeidsplassen en viktig påvirkningsfaktor for helse. Sosiale forskjeller i arbeid og arbeidsmiljø kan derfor ha stor betydning for sosiale forskjeller i helse.

1.1. Mandat

Utvalgets mandat omfattet følgende punkter:

- Sammenfatte relevant forsknings- og utredningsarbeid og synliggjøre kunnskapshull på området
- Beskrive og drøfte omfanget av og årsaker til sykefravær og utstøting i helse- og omsorgssektoren
- Beskrive og drøfte utviklingen i sykefravær og utstøting over tid
- Forslå virkemidler og konkrete tiltak for å redusere helsereelatert fravær og helsereelatert utstøting i helse- og omsorgssektoren som har dokumentert effekt
- Angi hvilke aktører og hvilket nivå virkemidlene skal være rettet mot
- Omtale av gode eksempler på forebyggende prosjekter og tiltak lokalt, nasjonalt og internasjonalt
- Utrede økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslagene.

Drøftingene skulle inkludere faktorer og mekanismer på individnivå, virksomhetsnivå og samfunnsnivå. Videre skulle utvalget vurdere betydningen av bakgrunnsfaktorer som kjønn, alder, utdanning, yrke og bosted. Utvalget skulle også trekke inn konklusjonene fra ekspertgruppen som har vurdert mulige administrative tiltak for å redusere sykefraværet som har vurdert administrative tiltak for å få ned sykefraværet, i sitt arbeid. For å synliggjøre forskjeller i årsaker bak korttids- og langtidsfravær ble utvalget bedt om å drøfte fravær av ulik varighet og fordeling på ulike medisinske diagnoser.

2. Utvalgets hovedfunn

Utvalget har konkludert med at en høy andel kvinner er den viktigste forklaringen på at sykefraværet i helse- og omsorgssektoren er høyere enn gjennomsnittet. Selv om høy kvinneandel er den viktigste forklaringen, gjør ikke det utfordringene med høyt sykefravær og utstøting fra arbeidslivet mindre i helse- og omsorgssektoren. Utvalget viser blant annet til at sektoren har utfordringer når det gjelder arbeidstidsordninger, innholdet i arbeidet og arbeidsbelastninger.

Utvalget understreker at det ikke er noen enkel forklaring på hvorfor kvinner har så mye høyere sykefravær enn menn. Noe kan forklares med sykefravær i sammenheng med graviditet og helseproblemer som er spesielle for kvinner. Kvinner har imidlertid høyere fravær enn menn også etter at det er kontrollert for graviditet, antall barn, lønn, utdanning og yrke.

Utvalget viser videre til at det er mangelfull kunnskap om hvor mye av fraværet som kan forklares av sektorspesifikke forhold, hvor mye arbeidsinnhold og arbeidsmiljø betyr for sykefravær og utstøting, eller hvilke faktorer som har størst betydning og hvordan disse påvirker helse, trivsel og videre yrkesaktivitet. Det er likevel mange eksempler på virksomheter som har satt temaet på dagsorden og som ser ut til å ha lyktes med å redusere sykefraværet.

3. Utvalgets forslag

Utredning inneholder forslag til tiltak på følgende fem innsatsområder:

- 1) Styrke kunnskap og kompetanse
- 2) Forbedre arbeidsmiljø og arbeidsinnhold
- 3) Bedre tilrettelegging for gravide
- 4) Bedre seniorpolitikk
- 5) Tettere oppfølging av sykemeldte

Utvalget legger vekt på behovet for å styrke forskning på årsaker til sykefravær og overgang til uførepensjon blant kvinner og etablere en større satsing på systematisk utprøving av tiltak. Andre sentrale virkemidler er forslag om å etablere et samarbeidsprosjekt mellom partene i arbeidslivet og Arbeidstilsynet, opprette kompetansemiljø, ta i bruk styringsdialogen og sentrale samarbeidsarenaer, og ulike typer informasjonsarbeid og opplæring. Videre legger utvalget vekt på at det er behov for å styrke kompetansen på arbeidsliv i utdanningene, forbedre systemene for oppfølging av sykemeldte, og å endre eller styrke eksisterende tilskuddsordninger.

4. Høringsfrist og praktiske forhold

Rapporten er i sin helhet tilgjengelig på Helse- og omsorgsdepartementets nettsider:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/nouer/2010/nou-2010-13.html?id=628069>

De tre kunnskapsoppsummeringene som ble innhentet i forbindelse med utredning av NOU-en er tilgjengelige på følgende nettsider:

<http://www.regjeringen.no/upload/HOD/NOU-2010-13/Linton-The-role-of-beliefs-attitudes-values-and-psychological-factors.pdf>

<http://www.regjeringen.no/upload/HOD/NOU-2010-13/Kunnskapsoppsummering-Betydningen-av-arbeidsfaktorer-for-sykefravar.pdf>

<http://www.regjeringen.no/upload/HOD/NOU-2010-13/Kunnskapsoppsummering-av-samfunnsvitenskapelig-litteratur-SSB.pdf>

Høringsuttalelsene må være Helse- og omsorgsdepartementet i hende innen 15. juni 2011. Høringsuttalelsene sendes elektronisk til postmottak@hod.dep.no eller til Helse- og omsorgsdepartementet, postboks 8011 Dep, 0030 Oslo.

En liste over høringsinstanser er vedlagt. Vi ber om at adressatene vurderer om det er behov for å legge utredningen fram for underordnede etater og organer som ikke står oppført på høringslisten. Alternativt bes høringsinstansene om å konferere med underliggende etater og organer, og inkludere synspunktene i høringsuttalelsen.

Med vennlig hilsen

Ann Margaret Løsteh
avdelingsdirektør

Siv Wurschmidt
underdirektør

Adresseliste

AFI Arbeidsforskningsinstituttet
Akademikerne
Arbeids- og velferdsdirektoratet
Arbeidsgiverforeningen Spekter
Arbeidstilsynet
Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet
Barneombudet
Delta
Den norske Jordmorforening
Den norske Kreftforening
Den norske legeforening
Departementene
Det norske Diakonforbund
Fagforbundet
Fellesorganisasjonen FO
Forskningsstiftelsen FAFO
Funksjonshemmedes fellesorganisasjon
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH)
Helse- og sosialombudet i Oslo (eldreombudet)
Helsedirektoratet
Helsetilsynet i fylkene
International Research Institute of Stavanger (IRIS)
Institutt for samfunnsforskning (ISF)
Kirkens Bymisjon
Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS)
Kontaktutvalget mellom innvandrere og myndighetene (KIM)
Landets fylkesmenn
Landets høyskoler (m/helsefaglig utdanning)
Landets kommuner
Landets pasientombud
Landets regionale helseforetak
Landets universiteter
Landsforeningen for private sykehus (PRISY)
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Legeforeningens forskningsinstitutt
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Likestillingssenteret
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt folkehelseinstitutt
Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten
Nasjonalt råd for spesialistutdanning av leger og legefording
Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin
Nettverket for Private helsevirksomheter

Norges Farmaceutiske Forening
Norges Fibromyalgiforbund
Norges Handikapforbund
Norges Optikerforbund
Nordlandsforskning
Norsk audiografforbund
Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening
Norsk Barnevernsamband
Norsk Ergoterapeutforbund
Norsk Fysioterapeutforbund
Norsk Helsenett SF
Norsk Helse- og Sosiallederlag
Norsk Helse- og velferdsforum
Norsk Helsesekretærforbund
Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA)
Norsk Kiropraktorforening
Norsk Manuellterapeutforening
Norsk psykologforening
Norsk Radiografforbund
Norsk Revmatikerforbund
Norsk Pensjonistforbund
Norsk Psykiatrisk Forening
Norsk Psykologforening
Norsk Sykepleierforbund
Norsk Tannpleierforening
Norsk Tjenestemannslag (NTL)
Norske Fotterapeuters Forbund
Norske Kvinners Sanitetsforening
Næringslivets Hovedorganisasjon
Parat Helse
Privatpraktiserende Fysioterapeuters Forbund
Regionsentrene for barn og unges psykiske helse - RBUP
Ressurssenteret for omstilling i kommunene (RO)
Rådet for psykisk helse
Sametinget
Samfunns- og næringslivsforskning
Seniorsaken i Norge
Senter for seniorpolitikk
Senter for tverrfaglig kjønnsforskning
SINTEF Teknologi og samfunn
SINTEF Helse
Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI)
Statens autorisasjonskontor for helsepersonell
Statens Helsepersonellnemnd

Statens helsetilsyn
Statens legemiddelverk
Statens råd for likestilling av funksjonshemmede
Statens seniorråd
Statistisk sentralbyrå
Stortingets ombudsmann for forvaltningen
Unio
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)